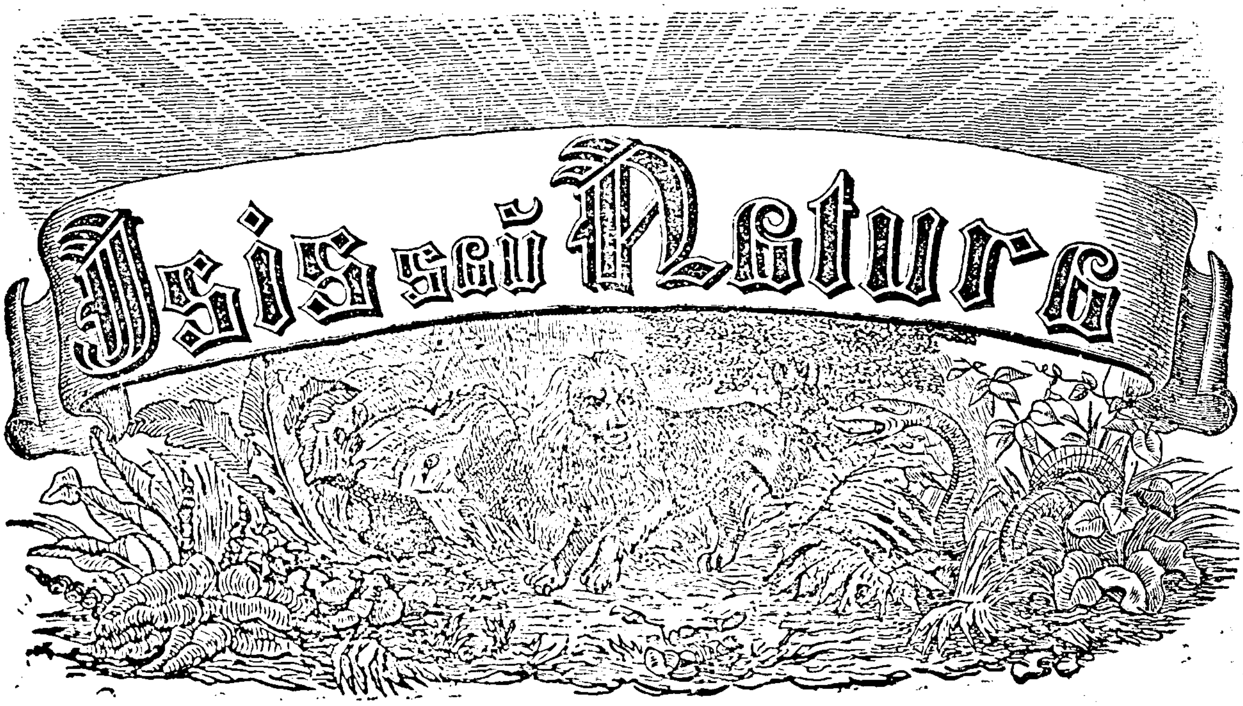

JURNAL

ПЕNТРȢ РЕSПÎNDIРЕА ШТIIНЦЕЛОРȢ NАТȢРАЛЕ ШI ESАКТЕ, ÎN ТОАТЕ КЛАSЕЛЕ.

Редiџеатȣ

de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 19. (Анȣлȣ алȣ dȣоiлеа) Бȣкȣрештī Маiȣ 15, 1857.

*) Mesmerismulŭ saŭ Magnetismulŭ animalŭ.

Електрiчitatea a девenitȣ акȣтȣ прiнчiпȣлȣ тобiлȣ în лȣmea idеалȣ. Телеграфȣлȣ електрiкȣ рansmite кȣ iȣцеала фȣлџерȣлȣī, idеале omeneштī de ла о марџiне a пъmîntȣлȣī ла чеī–лалtе. Трiȣmфȣлȣ челȣ шаī admiрабiлȣ, челȣ маī некредiбiлȣ tлȣ a serбatȣ omȣлȣ modернȣ песte ачеаstъ форцъ елементаръ, елȣ a фъкȣtȣ din електрiчitate, елементȣлȣ челȣ маī пȣterniкȣ пentрȣ чiвiлizaціȣnea sa.

Dар електрiчitatea este шi întр'адевъръ ȣна din пȣteriле natȣреī челе маī џенерале.

Кȣ кîtȣ маī мȣлtȣ se мъреsкȣ пе toate zilele espерienцеле noastре în domenȣлȣ електрiчitъцiī, кȣ atîtȣ кȣноаштеmȣ маī бiне къ нȣ е нiчī о fiinцъ în лȣme каре sъ нȣ se împъртъшеаskъ de лȣкрареа електрiкъ. Toate skimбъriле кimiче шi toate importantеле лȣкръръ fisiче, sîntȣ însoцite de ешiреа електрiчitъцiī. Тȣнetȣлȣ, фȣлџерȣлȣ, плоаеа шi роȣа, прекȣmȣ ninsoarea шi niatра se naskȣ în аерȣ прin inфлȣinца електрiчitъцiī.— Desвоltarea ербȣрiлорȣ din апъ skoate fenomene електрiче; skimбареа вîntȣрiлорȣ продȣче о mішкаре електрiкъ în аерȣ; пînъ шi înфлорiреа флорiлорȣ чī крештереа плантелорȣ sîntȣ înкȣнџiȣрate de о короанъ inвisiбiлъ форmatъ de флȣidȣ електрiкȣ.—

*). Нotъ. Dȣпъ dорiнца маī молtора, трatъmȣ ачеstȣ обiектȣ in modȣлȣ че'лȣ amȣ tрatatȣ in опȣлȣ nostрȣ "Minȣniле Naтȣреī", волȣmȣлȣ III.

Dap în viaца animaлелорȣ se manifestъ flȣidȣлȣ електрікȣ întp'ȣnȣ modȣ mȣлtȣ maĭ admipaбiлȣ. Fisioлoџistiĭ (medічiĭ, кape se окȣпъ кȣ stȣdiȣлȣ vieцeĭ omȣлȣĭ) шtiȣ, къ прінчіпȣлȣ miшкъtopȣ кape лȣкpeazъ în nepвeлe noastpe (шi aлe чeлopȣ-лaлte animaлe). кape ne dъpȣeшte sкȣmпa facȣлtate de simџipe шi de miшкape, nȣ este aлtȣ-чeвa de кîtȣ пȣtepea електрікъ кape лȣкpeazъ dȣпъ o deoseбitъ modifiкaџiȣne mistepioasъ, пpodȣsъ din opranisaџiȣnea кopпȣлȣĭ însȣfлeџitȣ.— De ачeea, прінчіпȣлȣ vieцeĭ îлȣ пȣmeskȣ *Біо-електрічitate* (електрічitatea vieцeĭ). Esпepienцeлe чeлe maĭ fpȣmoase aȣ adeвepitȣ aчeastъ teopie. Ȣnȣ fisioлorȣ de *ла Берліn* anȣme *Dubois* a apъtatȣ npintp'o esпepiinцъ fpȣmoasъ, къ opĭ-чe miшкape чe facemȣ пpin mȣшкiĭ кopпȣлȣĭ nostpȣ, tȣpȣȣpъ acȣлȣ marnetiкȣ întocmaĭ кa ȣnȣ stîлпȣ галваnікȣ. » Aшa dap voinцa noastpъ » ziчe *Ȣтблоd*, » este ȣnȣ isвopȣ neînчetatȣ de » електpo-marnetismȣ ! » — Iatъ dap ȣnȣ miкȣ кoлцȣ pidiкatȣ din вълȣлȣ чe акoпepe mistepiiлe vieцeĭ noastpe ! —

Aпoĭ întp'ȣnȣ кinȣ înкъ maĭ peмapкaбiлȣ se apatъ електрічitatea ла niшte animaлe din кlaseлe de maĭ жosȣ de noĭ, adiкъ *ла пeш e.* Sîntȣ feлȣpimĭ de neшtĭ (gimontus electricus, silurus electricus, torbillus electricus) кape aȣ în кopпȣpiлe лopȣ o комnosiџiȣne de mембpane (neлiџe) пȣse ȣna neste alta, întocmaĭ кa aчeлea aлe ȣnȣĭ stîлпȣ галваnікȣ. Електpічitatea sepвъ aчestopȣ animaлe кa o apmъ пȣtepniкъ ; fiindȣ-къ anponiindȣ-se ȣnȣ inamiкȣ кътpe dînseлe вpindȣ a лe npinde, atȣnчĭ eлe deraџeazъ (sлoбodȣ) ȣnȣ feлȣ de sвîкnitȣpъ кa dintp'ȣnȣ tȣnȣ, кape apȣnкъ ne inamiкȣлȣ sъȣ жosȣ *ла пъmîntȣ.* Kaiĭ чe se sкaлdȣ în pîȣpiлe чeлe mapĭ din America (npeкȣmȣ în pîȣлȣ Misisini) ȣnde se aflъ neшtĭ електpічĭ, кîndȣ, din întîmплape, s'anponie de лoкȣpiлe лoкȣite de aчeĭ neшtĭ, npiimeskȣ niшte isвȣtipĭ atîtȣ de tapĭ, *în кîtȣ кadȣ жosȣ шi* mopȣ. Kîndȣ oamenĭ вop a npinde aчeştĭ neшtĭ електpічĭ, atȣнчĭ îĭ atinnrȣ кȣ niшte вastoane лȣnџĭ ; în aчestȣ timпȣ neшteлe anpinzîndȣ-se, daȣ isвȣкnitȣpĭ електpiчe пînъ кîndȣ se osteneskȣ, atȣnчĭ neшteлe nemaĭ пȣtîndȣ skoate електpічitate. este ȣшopȣ de a fi npinsȣ кiapȣ кȣ mîna.—

Omȣлȣ n'a npiimitȣ de ла natȣpъ aчeastъ apmъ, dap кiapȣ în џenȣлȣ omeneskȣ se гъseskȣ niшte esчenџiȣni кȣpioase ; adiкъ *oamenĭ електрічĭ.* Înainte кȣ кîџĭ-вa anĭ aȣ вopвitȣ foiлe пȣвлiчe d'o *fatъ електрікъ* кape a tpъitȣ în Fpanџa ; aчeastъ fatъ a aвȣtȣ o кalitate foapte кȣpioasъ, (maĭ кȣ seamъ пentpȣ o fatъ.) adiкъ кîndȣ чine-вa a вpȣtȣ a o atinџe пȣindȣ mîna ne dînsa, îndatъ atinrъtopȣлȣ a simџitȣ o isвitȣpъ електрікъ кape a fostȣ atîta de tape, къ omȣлȣ къdea жosȣ ne snate. Natȣpeĭ 'ĭ-a плъкȣtȣ a da aчesteĭ deoseбite fete, електрічitatea кa o apmъ d'anъpape în лoкȣлȣ apmeĭ mopaлe a feteлopȣ, adiкъ вiptȣtea.—

Mapea inflȣinџъ a електрічitъџiĭ asȣпpa vieџeĭ шi sъnътъџiĭ omȣлȣĭ este acȣmȣ o fanтъ пpoбatъ.— Medічĭ fisioлoџiştĭ aȣ чepкatȣ шi aȣ пȣsȣ noлȣлȣ ȣnȣĭ stîлпȣ галваnікȣ ne oкiĭ ȣnȣĭ omȣ, ne кîndȣ noлȣлȣ чeлa-лaлtȣ, omȣлȣ л'a џinȣtȣ în mînъ ; anoĭ пȣmaĭ de кîtȣ omȣлȣ, тъкapȣ къ џinea oкiĭ înкiшĭ, a simџitȣ o вedepe de лȣminъ кa de steлe de focȣ ; кîndȣ noлȣлȣ s'a пȣsȣ ne ȣpeкĭ, omȣлȣ a aȣzitȣ niшte sȣnete apmonioase кa de o mȣsiкъ fpȣmoasъ ; asemenea пȣindȣ ȣnȣ noлȣ ne o napte a кopпȣлȣĭ amopџitъ (пapaлisatъ) ne aвîndȣ acoлo nічĭ simџipe nічĭ пȣtepe d'a o miшкa, вoлnaвȣлȣ a înчeпȣtȣ a simџi кa ȣnȣ feлȣ de dȣpepe, шi кa o miшкape de fȣpnічĭ în aчeastъ napte amopџitъ a кopпȣлȣĭ. Vedemȣ dap în чe peлaџiȣne intimъ se aflъ електрічitatea кȣ fȣnкџiȣniлe vieџeĭ noastpe.

O esnepiinцъ maĭ кȣpioasъ este чea ȣpmъtoape. Din doĭ noлĭ aĭ ȣneĭ maшinĭ електрічe (de potaџiȣne), s'a пȣsȣ *noлȣлȣ negativȣ* în гъpъ шi noлȣлȣ nositivȣ ne лoкȣлȣ eшipeĭ eskpementeлopȣ (anȣs) ; atȣnчĭ omȣлȣ a înчeпȣtȣ a въpsa ; dap skimвîndȣ nosiџiȣnea noлȣpiлopȣ, omȣлȣ a înчeпȣtȣ a ȣpdina. Aчeastъ împpeџiȣpape a deskisȣ în *timпȣлȣ nostpȣ o лȣminъ,* asȣпpa ȣnȣĭ fenomenȣ mistepiosȣ шi rpozaвȣ кape a ȣmплȣtȣ totȣ пъmîntȣлȣ de spaimъ, жaлe шi лacpime : aчestȣ fenomenȣ este *холepa asiatiкъ.* —

Aчeastъ naťimъ nȣ e npea contaџioasъ (лiniчioasъ) nічĭ nȣ e statopniкъ кa aлte naťimĭ, чi ape ȣnȣ ȣmвлetȣ peгȣлatȣ ne rлoвȣлȣ пъmînteskȣ maĭ tot d'aȣna de ла pъsъpitȣ sppe anȣsȣ. În dpȣmȣлȣ eĭ ȣpшeazъ niшte лiniĭ xotъpîte. Ла întîia inвasiȣne a eĭ în Eȣpona (în anȣлȣ 1831) шi ла a doȣa (în anȣлȣ 1848) totȣ n'ȣnȣ dpȣmȣ a venitȣ de ла Asia în Eȣpona. Anoĭ o чepчetape

fisikъ a пробatȣ къ aчeste лiniĭ sîntȣ în чea maĭ de aпроапе релaцiȣne кȣ maгnetismȣлȣ пъmîn-teskȣ (лiniĭ isodinamiче); adikъ къ, кȣ kîtȣ maгnetismȣлȣ пъmîntȣлȣ este maĭ пȣternikȣ ла ȣnȣ локȣ, кȣ atîtȣ aчestȣ локȣ este maĭ mȣлtȣ esпȣsȣ ла fȣria холерiĭ.— Електрiчitatea în aeрȣ înкъ aре о inflȣinцъ хotърîtoape asȣпра холерiĭ S'a бъгatȣ de seamъ къ ȣnde domneште холерa, аколо aeрȣлȣ копrinde електрiчitate negativъ Aчeastъ електрiчitate este вътъmътoape ла sъnъ-tatea oamenilорȣ; чine нȣ штie къ înainte d'a înчeпе о fȣрtȣnъ, toatъ лȣmea simte ка о пъ-клъiaлъ, о anksietate (neastîmпъраре), о греȣ-tate de ръsȣfларе, шi о слъбiчiȣne în totȣ кор-пȣлȣ? Aчestea вinȣ din електрiчitatea negativъ че domneште atȣnчĭ în aeрȣ, daр дȣпъ че a тре-кȣtȣ fȣрtȣna, omȣлȣ simte о ȣшȣрinцъ în кор-пȣлȣ съȣ, пар-къ a înviatȣ; aчeasta провinе din електрiчitatea positivъ че domneште atȣnчĭ în atmosferъ.—

Eȣ amȣ asistatȣ ла maĭ mȣлte eпidemiĭ de хо-леръ maĭ кȣ seamъ în anȣлȣ 1848, în Краiова. În totȣ timпȣлȣ kîtȣ eпidemia a domnitȣ în aче-stȣ орашȣ, amȣ цinȣtȣ în toate zileле o регȣ-латъ листъ despre карактерȣлȣ atmosferei în при-вinцa кълдȣрei, плоiĭ, fȣрtȣnei шi ч. л.

Лîngъ aчeastъ листъ, a fostȣ însemnatȣ шi крештереа saȣ skъдереа mortaлitъцiĭ пе toate zileле; шi аша m'amȣ înкredinцatȣ d'o impре-сiȣрaре каре maĭ nainte a deskoперit-o medichiĭ чeĭ însemnaцĭ în Европа; adikъ къ o fȣрtȣnъ кȣ tȣnete шi fȣлџере în timпȣлȣ холерiĭ, este foapte перiкȣлоасъ; fiindȣ-къ atȣnчĭ боала se întъре-ште ръȣ, maĭ кȣ seamъ kîndȣ fȣрtȣna se întîm-плъ noaptea.— Kîndȣ daр dormindȣ în patȣ, amȣ aȣzitȣ ȣрлетȣлȣ tȣnetȣлȣĭ, amȣ tremȣрatȣ пentрȣ soapta болnaвiлорȣ meĭ, пrеrъtindȣ-mъ ла вestĭ triste че în adeвърȣ m'adъstaȣ a doa-zi dimi-neaцa.

Aчeste immȣлцite релaцiȣnĭ întpe flȣidȣлȣ електрikȣ шi принчiпȣлȣ вieцeĭ, de шi sîntȣ demne de mipape, daр totȣ n'aжȣngȣ ла înъл-цimea admiраbiлъ a ȣnȣĭ fenomenȣ, каре este atîtȣ de estраordinaрȣ, atîtȣ de înвелitȣ întр'ȣnȣ misteрȣ adînkȣ, аръtîndȣ-ne акȣmȣ niште лȣкрърĭ шi fenomene a ле natȣрeĭ, întр'ȣnȣ modȣ пȣoȣ, neesпликабiлȣ шi кiaрȣ sпъimîntъtорȣ, în kîtȣ aбia ар fi de krezȣtȣ dakъ нȣ s'aрȣ fi adeверitȣ прin neпȣмерабiле esпeрiinцe medikaле.

Aчestȣ fenomenȣ este кȣnoskȣtȣ sȣб пȣmirea de *Maгnetismȣлȣ animaлȣ*, saȣ de *Mesmeрismȣ* (fiindȣ-къ deskoперitорȣлȣ лȣĭ a fostȣ doktорȣлȣ *Mesmer*, каре a тrъitȣ ла finitȣлȣ sekoлȣлȣĭ тrе-кȣtȣ în Viena шi Париs).—

Sъ ne înkiпȣimȣ къ чine-va aпроpiindȣ-se d'o персoaнъ, ridikъ amîndoъ mîinile шi ле mișкъ totȣ întр'o dirекцiȣne чиркȣларъ împрeцiȣрȣлȣ aчesteĭ персoane, întoкmaĭ прекȣmȣ o faчemȣ kîndȣ voimȣ a maгnetisa ȣnȣ fieрȣ (de aчi i-a eшitȣ пȣmirea de *maгnetismȣ animaлȣ.)* Aпoĭ дȣпъ че s'a ȣрmatȣ aчeastъ oпераціȣne $1/4$ saȣ $1/2$ оръ neîntreрȣптȣ, atȣnчĭ персoana maгne-tisatъ *adoarme*; în aчestȣ minȣtȣ тrъsȣреле fe-цeĭ dormitорȣлȣĭ, se skimбъ fisiognomia прiime-ште o вioiчiȣne neoбiчиȣitъ, fъkîndȣ-se frȣmoasъ, daр d'o frȣmȣseцъ sȣблimъ пар-къ aрȣ fi че-reaskъ.— Персoana astȣ-feлȣ maгnetisatъ пoate fi skȣлatъ din somnȣлȣ maгnetikȣ прin maгne-tisорȣ kîndȣ va voi, шi în toate лȣкръриле нȣ se пoate a se împotrivi voinцeĭ maгnetisatорȣлȣĭ, чi trebȣe sъ doармъ, saȣ a se skȣла kîndȣ maгnetisatорȣлȣ ȣрmeazъ maniпȣлaцiȣnea (oпe-раціȣnea) de adormire saȣ de skȣларе.— Aче-sta este *градȣлȣ d'întîiȣ* алȣ maгnetismȣлȣĭ.— Daр în *градȣлȣ d'алȣ doilea* (каре înчeпе a se аръta maĭ tîрziȣ, adikъ дȣпъ kîte-va лȣnĭ), пер-soana maгnetisatъ ȣмблъ în somnȣ ка o somnam-бȣлъ, daр (лȣкрȣ de mirаре), în somnȣ fiindȣ шi кȣ okiĭ înkiшi, ȣмблъ шi нȣ kade, niчĭ нȣ se atinџe de пiетре saȣ de aлте împiedeкърĭ че se aflъ în drȣmȣлȣ eĭ; fiindȣ-къ ȣnde se гъse-ште o asemenea împedeкаре, somnamбȣлistȣлȣ se дъ ла o парте; пе лoкȣриле чeле maĭ перi-кȣлoase (прекȣmȣ пе sгiaбȣрĭ шi п'акoперiшeле kaseлорȣ) se плimбъ шi нȣ kade; însъ trebȣe atȣnчĭ пъzitъ a нȣ o кema пе нȣme, fiindȣ-къ se deшteaптъ, îndatъ шi въzîndȣ-se întр'o asemenea пosiцiȣne перiкȣлoasъ, se sпeрie шi kade жos (пре-кȣmȣ s'a întîmплatȣ înainte кȣ kîцĭ-va anĭ ла o fatъ în орашȣлȣ Dresda).— Дȣпъ че s'a deшteptatȣ персoana maгnetistatъ, n'aре niчĭ o adȣчере amin-te din чeле че s'aȣ ȣрmatȣ кȣ dînsa kîndȣ era îndȣ în somnȣлȣ maгnetikȣ.— *În градȣлȣ de алȣ treiлea,* maгnetisaцiĭ adormiцĭ *ворбeskȣ*; adikъ daȣ ръsпȣnse kȣрate în frase înцeлeпte шi бiне komпȣse ла întreбъриле че ле-aрȣ face maneтisорȣлȣ. Aчeste ръsпȣnsȣрĭ sîntȣ maĭ totȣ-

деаȣна în релацiȣне кȣ starea сънътъцiĭ saȣ кȣ natima marnetisaцiлорȣ (пentrȣ ачеаsta se шi marnetiseazъ ачеstĭ болнавĭ). Аiчĭ îнчепе а se аръta о îmпрецiȣраре estpaopdinaрь; fete saȣ алtе asemenea пepsoane marnetisate каре, în toatъ віеаца лорȣ, нȣ s'аȣ окȣпатȣ de шtiinцe, маĭ кȣ seamъ неавîndȣ чеа маĭ мікъ idee asȣпра medічinеĭ, în somnȣлȣ marnetікȣ ворбескȣ foapte біне despre natima лорȣ din пъȣntpȣ шi despre pemediȣлȣ (doktopiĭ) трeбȣinчosȣ спре а ле bindeка, шi кîte о datъ întp'ȣнȣ кіпȣ маĭ лȣminatȣ кіарȣ шi de кîtȣ челȣ маĭ бȣнȣ medікȣ. Еле арatъ органеле ȣnde este шеdереа natimeĭ, пар-къ s'а fъкȣtȣ пentrȣ dînsеле корпȣлȣ лорȣ tpansnapentȣ, пар-къ вȣdȣ toate вінеле шi apтepiiле лорȣ кȣmȣ sîntȣ îmпletiчite ȣна întp'алta.— Аȣторȣлȣ însȣ'шi а авȣtȣ în *Берлінȣ* окasiȣне а se înкpedinцa de ачеste fenomene estpaopdinape. Еȣ îmпреȣнъ к'ȣнȣ алtȣ medікȣ tînъpȣ (каре шi акȣmȣ face пракtікъ medікалъ ла *Берлінȣ*) amȣ fostȣ în релацiȣне amікалъ к'ȣнȣ bestitȣ medікȣ marnetisopȣ din Берлінȣ. Ачеstȣ medікȣ filantpопȣ esepsea metoda marnetismȣлȣĭ нȣmaĭ пentrȣ facepe de біне пъtimaшiріlорȣ шi пentrȣ амopȣлȣ шtiinцеĭ шi алȣ adевъpȣлȣĭ. Нȣmitȣлȣ medікȣ (челȣ tînъpȣ) къȣta atȣнчĭ о пepsoanъ к'о боалъ кpонікъ комплікатъ пе каре н'а пȣtȣt'о bindeка; апоĭ dȣпъ че marnisatopȣлȣ а пȣsȣ пе medікȣ în рапортȣ кȣ пepsoana marnetisatъ (каре ера о fatъ болнавъ din opaшȣлȣ Desaȣ), zise medікȣлȣĭ: » Dȣmneata » каȣцĭ пе болнава N. (кȣtape); dap нȣ кȣноштĭ » боала еĭ. Еа аре боала N. (кȣtape). съ-ĭ daĭ » pemediȣлȣ кȣtape, шi еа ва fi bindeкатъ » шi аша а шi fostȣ.—

Градȣлȣ алȣ пatpȣлеа шi челȣ din ȣрmъ алȣ marnetismȣлȣĭ este кȣноskȣtȣ sȣб нȣmipe de *лimpede ведере* (clairevoyance). Marnetisaцiĭ че аȣ ажȣнsȣ ла ачеstȣ, градȣ, se ziче, (însъ еȣ н'amȣ вьzȣt'о, de шi amȣ чititȣ мȣлtе despre ачеstea ла аȣторĭ врednічĭ de кpedinцъ) къ вȣdȣ лȣкрȣрĭ че se întîmплъ ла depъртърĭ de sȣte de miле de локȣinцa лорȣ; ба înкъ превȣdȣ лȣкрȣріле віitoape кȣ о esaktitate некреzібілъ. Ачеаstъ ведере estpaopdinapъ шi пеste пȣtepea omeneaskъ, îmбръцiшîndȣ ȣпȣ немърцinitȣ opizontȣ алȣ snaцiȣлȣĭ шi алȣ timпȣлȣĭ, пе isбeште întp'adевъpȣ кȣ о mipape неспȣsъ.

Акȣmȣ, în fie-каре лimбъ еȣропеанъ sîntȣ вівліотечĭ întpeцĭ de къpцĭ че ворбескȣ despre asemenea fante а ле marnetisaцiлорȣ кларȣ-въzinzĭ (лimpede-въzъторĭ). Dap чitindȣ toate ачеstea, требȣе съ fimȣ întp'о маре îndoiалъ despre adевъpȣлȣĭ tȣtȣлорȣ ачеstорȣ istopiĭ estpaopdinape. Omȣлȣ аре totȣ-деаȣна în sine о inклinaцiȣне пentrȣ лȣкрȣріле estpaopdinape, маĭ кȣ seamъ кîndȣ sîntȣ spъimîntъtoape. Кȣ кîtъ плъчере askȣлtъmȣ еарна, шеzîndȣ лîнгъ soбъ калdъ, istopiĭ de stafiĭ, de smeĭ, de stpigoĭ, de пріколічĭ шi de ȣрісашiĭ sînцеpoшĭ, маĭ кȣ seamъ кîndȣ ȣрлъ вînțȣлȣ афаръ шi віsколеште isвindȣ zъпada пе ла fepestpeле noastpe! — Omȣлȣ modepnȣ аре трeбȣinцъ de simцiminte tapĭ, de affeкцiȣнĭ fpanante (isвitoape). Обічнȣitеле simцipĭ din toate zілеле, кȣ timпȣлȣ аmopцеskъ; inima noastpъ ръmîне atȣнчĭ гоалъ, îшĭ ȣръште fiinцa; atȣнчĭ кȣ opĭ-че прецȣ къȣtъmȣ а гъsi simцipĭ de о sfepъ нȣоъ, шi ачеаsta este întокmaĭ sfepa fenomeneлорȣ estpaopdinape ȣnde imaцinaцiȣнеа noastpъ гъseште ȣнȣ кîmпȣ ліверȣ а se întinde în кpeaцiȣнеа fiinцеlорȣ monstpȣoase, преȣmбlîndȣ-se în немърцinitеле peцiȣнĭ fantastiче каре шi ле-а пpodȣsȣ! Літepatȣpеле modepne (Цермане, Франчезе шi Енглезе) sîntȣ пліне de pomanцe че se окȣпъ кȣ asemenea sȣбiekte гроzаве, de реведереа морцiлорȣ, despre ȣрmapea stafiiлорȣ ш. ч. л. În pomanцеле de ла Ладі *Ана Радкліфȣ* шi *Валтерскоtȣ*, ла fie-каре fpasъ totȣ пъpȣлȣ din капȣ se sвipлеште de snaimъ: кȣ toate ачеstea, pomanцеле ачеstea sîntȣ плъкȣtе шi foapte чititе, fiindȣ-къ ръsпȣndȣ ла о неапъpatъ трeбȣinцъ а нацiȣнілорȣ преа чівілisate, пpin ȣрmape преа аmopцitе пentrȣ simцimentеле обічнȣitе а ле віецеĭ, шi каре sîntȣ siлitе а къȣta totȣ-деаȣна dȣпъ вр'ȣнȣ некȣноskȣtȣ idеалȣ misтepiosȣ, вр'ȣнȣ лȣкрȣ нȣоȣ, о Amepікъ нȣоъ în лȣmea moраlъ.—

(Ва ȣрmа).

Animalulŭ Canguro.

Este о парtе de пъmîntȣ saȣ ȣнȣ kontinentȣ нȣmitȣ Аȣstpaлia, каре а fostȣ deskoпepitȣ маĭ în ȣрmъ de кîtȣ челе-лалtе пъpцĭ шi каре поаtе fi нȣmitъ « лȣmеа kontpape, saȣ о лȣme пе dosȣ «

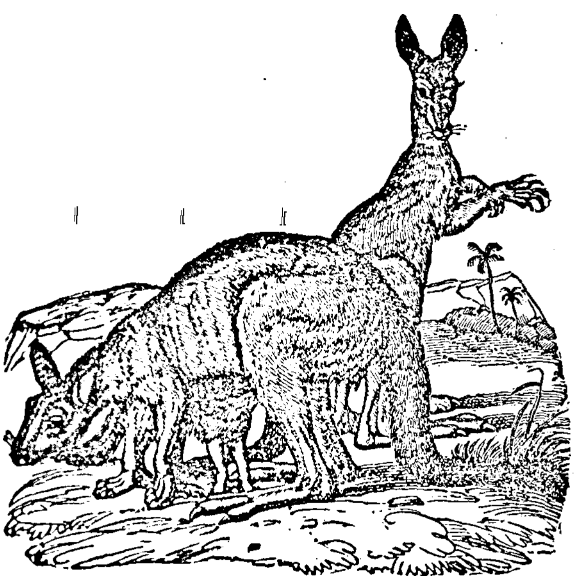
кѫчї toate лȣкрȣpiле sîntȣ аколо dosniче шi kontpаpе кȣ ачелеа че гъsimȣ în alte kontinente.

Aȣstpaлia este singȣpȣлȣ kontinentȣ пȣsȣ în mіжлокȣлȣ очеанȣлȣї, semъnîndȣ кȣ o insȣлъ imensъ; кѫчї sȣпpафаца Aȣstpaлieї este 160,000 mile пътpate, adeкъ нȣmaї кȣ 20,000 mile maї mікъ de kîtȣ Eȣpопа! Aчestȣ kontinentȣ kape dȣпъ поziцiȣnea sa, apȣ tpeбȣi sъ fie foapte feptiлȣ (poditoape) din kontpa este aкȣmȣ пpоbatȣ, къ нȣmaї mapцiniле Aȣstpaлieї aȣ ȣnȣ пъmîntȣ feptiлȣ, пе kîndȣ totȣ чentpȣлȣ eї este o desepтъ nisinoasъ, desпoiatъ de opї-че вкцetaцiȣne. Întp'adevъpȣ o fantъ tpistъ. Între aчeste 160,000 mile, нȣmaї zeче miї sîntȣ feptile, пе kîndȣ 140,000 sîntȣ o desepтъ tepiбiлъ, плінъ de бълцї sъpate, maї tepiбile de kîtȣ desepta Sahara din Afpiкa пе kape este destȣлȣ de tepiбiлъ.

Eatъ шi o altъ kontpaziчepe. Цеолоцiї stȣdiindȣ mapцiniле Aȣstpaлieї, aȣ fostȣ siлiцї sъ zікъ къ Aȣstpaлia este kontinentȣлȣ челȣ maї вeкiȣ, шi къ аколо aȣ pъmasȣ ȣpme d'o кpeaцiȣne opгaнікъ, (плante шi animaле) kape нȣmaї esistȣ în alte kontinente. Dap stȣdiindȣ пъmîntȣлȣ Aȣstpaлieї în чentpȣлȣ eї, aȣ fostȣ siлiцї sъ zікъ, къ aчestȣ kontinentȣ din kontpa este челȣ maї tînъpȣ шi къ s'a înълцatȣ din sînȣлȣ mъpeї, mȣлtȣ maї tipziȣ de kîtȣ челе-лalte kontinente.

Aшa dap în aчestȣ kontinentȣ плінȣ de kontpaziчepї шi de бizapepiї, ȣnde aȣpȣлȣ e în aбondenцъ шi пiînea лinseшte; ȣnde пъdȣpiле sîntȣ фъpъ ȣmбpe, кѫчї apбopiї n'aȣ fpȣnze (s. e. Casuarine); ȣnde neapȣ saлкimȣл nostpȣ ȣnde a ȣitatȣ sъ пpодȣкъ fpȣnzъ; аколо ziчemȣ, ȣnde пapa este лipitъ de apбopȣ, пȣ пе naptea eї asкȣnsъ ка ла noї, чі пе naptea гpoasъ (apбopȣлȣ Xylomelum pyriforme); ȣnde чipeaшa, în локȣ sъ aiбъ kapnea eї afapъ шi sîmбȣpeле înъȣntpȣ, din kontpa ape sîmбȣpeле afapъ шi kapnea înъȣntpȣ; ȣnde neapȣ ȣniї apбopї kape aȣ fpȣnzъ, пȣ лeaпъdъ пе totȣ anȣ fpȣnza лopȣ, чі нȣmaї коажа; аколо ȣnde лiveziле пȣ sîntȣ вepzї, saȣ челȣ пȣцinȣ вepdeaцa лopȣ e deбiлъ шi mȣлtȣ maї пȣцinȣ плъкȣtъ окiлopȣ de kîtȣ ла noї; ȣnde кȣкȣлȣ kîntъ noaptea шi пȣ ziȣoa; ȣnde вeвepiцa sбoapъ în aepȣ ка пaсеpiле. În aчeastъ лȣme плінъ de лȣкpȣpї stpaniї, бizape шi nекomȣne, аколо esistъ шi animaлȣлȣ бizapȣ нȣmitȣ Kaenguro, despe kape вopбimȣ aкȣmȣ.

Kaengurоul ȣpiaшȣ (Halmaturus giganteus), aпapцine d'ȣnȣ opdinȣ de animaле mamifepe нȣmite «пȣptъtoape de пȣнцї» (Marsupialia), kape aȣ бizapepia къ naskȣ пȣiї лopȣ вiї de doȣъ opї, (de ачеea se нȣmeskȣ шi Didelphia); adeкъ пȣiȣлȣ, de шi e пъsкȣtȣ viȣ, dap totȣ пȣ noate sъ tpъiaskъ de sineшї esпȣsȣ ла aepȣ, пpeкȣmȣ пȣiї челopȣ-лalte animaле, de ачеea mȣma, dȣпъ че a пъsкȣtȣ пȣiȣлȣ, îлȣ бaгъ întp'o пȣнгъ de пeлe, kape o ape sȣб бъptъ între пiчoapeле de d'îndъpътȣ. Intpapea aчesteї пȣнцї noate sъ fie închisъ бine, kîndȣ ea вoeшte. În aчeastъ пȣнгъ se aflъ шi цiцeле eї; аколо pъmîne пȣiȣлȣ kîte-ва лȣnї sȣгîndȣ цiцъ, пînъ kîndȣ se întъpeskȣ, пе ȣpmъ ese afapъ шi înчепе o вiaцъ independintъ de пъpinцiї лȣї. Kîndȣ mȣma simte къ пȣiȣлȣ aȣ kpesкȣtȣ în sakȣ destȣлȣ de mape, îлȣ skoate afapъ,

Kaenguro.

închide sakȣлȣ шi îлȣ noaptъ înкъ kîte-ва zile пе spinapea eї, пе ȣpmъ îлȣ apȣнкъ жosȣ, apъtîndȣ-ле npintp'aчeasta къ de aкȣmȣ în viitopȣ sъ'шї kaȣte singȣpȣ пiînea лopȣ. Dap neapȣ kîndȣ aчeшtї пȣї tpъeskȣ пе seama лopȣ, kîndȣ se întîmплъ вp'ȣnȣ пepiкoлȣ kape îї ameninцъ, eapȣ fȣгȣ în пȣнгa mȣmeї лopȣ ȣnde se askȣnde; atȣnчї mȣma, кȣ чea maї mape tendpeцъ deskidȣ пȣнгa, iea пе fie-kape пȣї кȣ бȣzeле шi îлȣ бaгъ înъȣntpȣ, шi dȣпъ че a пȣsȣ пpoцenitȣpa eї în siгȣpaнцъ, înчепе sъ fȣгъ întp'ȣnȣ modȣ estpaopdinapȣ. Asemenea s'a oбsepвat къ în timпȣлȣ kîndȣ mȣma цine пȣiї пе spinape, kîndȣ o atakъ чine-ва

еарŭ dъ fȣra totŭ џiind пȣiĭ пе sпinape шi e de mipape кȣтŭ ла toate сълтъріле че фаче еа atȣnчĭ, пȣiĭ нȣ'ĭ кadŭ dȣпъ sпinapе.

Ценȣлŭ Каенguro, se deosebeшte de toate animaлеле пȣртътоаре de пȣнџĭ, în ачеea, къ кîte natpȣ пічоареле лорŭ нȣ sîntŭ d'o мъріме екȣалъ, чі челе de d'îndъpътŭ sîntŭ de dȣoe шi de tpeĭ орĭ маĭ лȣнџĭ de кîtŭ челе d'înainte, de ачееа Kangurouлŭ нȣ поате ȣмбла шi ȣмбларea лȣĭ este o сълtаре. Еatъ іарŭ o бізаріе în fъптȣра ȣнȣĭ animaлŭ!

Каеnguroulŭ ȣріашŭ, (înfъџішatŭ în алътȣpata fiгȣръ), este animaлȣлŭ челŭ маĭ маре че esistъ în Аȣstpaлiк. Мъріmea лȣĭ e de 6 пічоаре (мъріmеа ȣнȣĭ омŭ маре); е de колоаре ченȣшіе, авîndŭ бȣрta албъ, пе кîndŭ пічоареле шi коаda sîntŭ negpe. Кîndŭ ілŭ гонеште чіне-ва, фаче сълтърĭ monstpoase, pidiкîndȣ-se atȣnчĭ ла о înълџime de 8 пічоаре шi сърindŭ песte ȣнŭ spaџiŭ de 28 пічоаре; тръеште în natpia sa (Аȣstpaлia), în soчietъџĭ; кîndŭ нȣ е сȣпъpatŭ este ȣнŭ animaлŭ блîndŭ, нȣtpindȣ-se de веџеtaле, dap кеарŭ în stapea de робĭ se îmmȣлџеште; de ачееа se афлъ шi Каенгȣроȣрĭ tinерĭ în ȣнеле menaџерiĭ din Еȣропа. Карnеа ачестȣĭ animaлŭ е бȣнъ de mîнкаре, шi пелеа лȣĭ dъ о бланъ бȣнъ.

Еatъ dap къ бізарȣлŭ Каенгȣро, pепрezintъ бізара Аȣstpaлie, ка animaлȣлŭ челŭ маĭ маре че esistъ în ачестŭ kontinentŭ. Ȣnde toate лȣкрȣріле sîntŭ «пе dosŭ», аколо шi Канегȣрȣлŭ este dosnikŭ, елŭ поартъ пȣiĭ пе dosŭ шi în локŭ съ ȣмбле, saлтъ!

Чева despre instinktȣлŭ de soчiaбілitate.

Întр'ȣнŭ алtŭ локŭ (ла No: 17), amŭ ворбitŭ despre soчiaбілitatea пасерілорŭ. Dap нȣ нȣмаĭ пасеріле чі шi алте animaле пе аръtŭ astŭ-felȣ de instinktŭ.

Natȣра е плінъ de instinkte.

Natȣра а превъzȣtŭ ла konsepвaџiȣnea віеџеĭ indiвidȣaле шi а проџеnitȣpеĭ (пъstpapea џенȣлȣĭ) прin instinkte foapte admiраbіле, прекȣмŭ штimŭ; аша н'а лiпsitŭ totŭ ачеаstъ маĭкъ înџелеаптъ а însȣфла animaлелорŭ instinkte de soчiaбілitate (товърошіе), штiindŭ къ віаџа кіарŭ а ȣнȣĭ animaлŭ ръmîne tpistъ, ȣрîчоасъ шi inkomплектъ în îndestȣлареа tpeбȣінџелорŭ saле, daка пetpeче елŭ sinгȣрŭ întp'ачеаstъ віаџъ fisiкъ.—

În adeвърŭ, sîntŭ animaле че tpъeskŭ sinгȣре fipeште, нічĭ нотŭ sȣfepi апропіереа алтȣĭ animaлŭ, dap ачесте џенȣрĭ sîntŭ пȣџine; din kontpa, чеа маĭ маре парте а animaлелорŭ аŭ instinktŭ de soчiaбілitate, adȣнîndȣ-se în чете марĭ пentpȣ апърареа лорŭ комȣнъ în kontpa ȣнȣĭ inimiкŭ комȣнŭ, saŭ а se foлоsi de лȣкръріле лорŭ saŭ але алtора.— Ачеste asoчiaџiȣнĭ sîntŭ ла ȣнеле џенȣрĭ întokmite пentpȣ totŭ-deaȣna, eapŭ ла алтеле нȣмаĭ времелнічеште пentpȣ ȣнŭ timпŭ хоtъpîtŭ; însъ ла алтеле, asemenea asoчiaџiȣнĭ se formeазъ нȣмаĭ прin întîmплърĭ.

О soчiaџiȣnd а animaлелорŭ времелнічіаскъ шi продȣсъ прin întîmпларе, о гъsimŭ ла лȣпĭ, кîінĭ ш'алте asemenea fiape карніvоаре. Еле tpъeskŭ sinгȣре, пе кîndŭ гъseskŭ нȣtpeџȣла лорŭ sînџеросŭ лор; dap întîmпліndȣ-se съ se кърџе прada лорŭ din кîmпŭ, прекȣмŭ сарна, dȣпъ къdepea zъпеzĭ, шi simџindŭ къ акȣмŭ tpeбȣе а ataка tȣрме întpeџĭ stpinse de animaле пе каре еĭ ȣмблŭ а ле ръпі, atȣnчĭ, sppe а кîmtira în пȣtepea ofensiвъ (de atак), se adȣнŭ în чете марĭ, ȣмблъ аша пе кîmпŭ пръпъdindŭ toatъ віечіȣnea ч'о гъseskŭ, пînъ кîndŭ s'аŭ сътȣpatŭ; апоĭ пе ȣpтъ іаръшĭ se pisineskŭ шi tpъeskŭ fieкаре în sinгȣрътате. Ачеаstъ adȣнаре ръпitoapе а лȣпілорŭ este ȣнŭ esempлŭ tpistŭ а-лŭ ȣнеĭ soчiетъџĭ de tîлхарĭ шi de ръпitopĭ.— Dintpe animaлеле кълътоаре авеmŭ pondȣнелеле каре аŭ ȣнŭ instinktŭ de asoчiaџiȣne пentpȣ timпȣлŭ кълътоpieĭ лорŭ (migpaџiȣnea); dap ачеаstъ каліtate о гъsimŭ înкъ маĭ desвoлtатъ ла ȣнŭ џенŭ de порȣмбеĭ че локȣeskŭ în Амеріка de nopdŭ. Ачесте пасерĭ факŭ кълътоpiĭ марĭ în ачесте џерĭ ла періоаде нерегȣлате, шi ȣмблъ atȣnчea în

чele saŭ koлoane atîtŭ de marĭ, în kîtŭ лърџimea ȣneĭ koлoane kuprinde ȣnŭ kiлometrȣ (510 st.) шi лȣнџimea treчe peste zeчe saŭ doъ-sprezeчe kiлometre. Ȣnŭ natȣraлistŭ Amerikanŭ anȣme *Vilson*, a fъkȣtŭ sokoteaлъ kȣ нȣмърȣлŭ пasъri-лorŭ, нȣмaĭ dintr'o чeatъ чe aŭ възȣtŭ, aŭ fostŭ maĭ мȣлtŭ de doъ miлiarde (2000 miлioane).

Ȣnŭ aлtŭ aȣtorŭ demnŭ de kredinцъ, anȣme *Odubon*, ne пovesteшte kъ eлŭ a fostŭ de faцъ într'o zi de toamnъ лa o asemenea кълъtorie a aчeлorŭ пasъrĭ. » Aerȣл, ziчea eлŭ, a » fostŭ aшa de плinŭ de пasъrĭ, în kîtŭ лȣmina » soareлȣĭ пe лa пrînzŭ s'a întȣnekatŭ d'odatъ, шi » kъ гȣnoiȣлŭ лorŭ kъdea ka piatra, чerȣлŭ » a ръmas akoperitŭ treĭ ziлe. Într'aчeastъ zi » spre searъ, ziчe eлŭ, amŭ ажȣnsŭ лa *Louisville* » чinчĭ-zeчĭ шi чinчĭ de miлe de departe de лo- » kȣлŭ în kare лe възȣsemŭ dimineaцa, шi ko- » лoana лorŭ totŭ aшa era de strînsъ ka ш'a- » koлo; dȣпъ treчerea лorŭ, totŭ пъmîntȣлŭ a re- » masŭ akoperitŭ de гȣnoiȣлŭ чe къзȣse de лa eлe ».

Dȣпъ o asemenea emigraцiȣne se aшeazъ пe arборĭ în пъdȣre, шi o пъdȣre întreagъ abia ажȣnџe лa o koлoanъ dintr'însele. Dȣпъ чe aŭ remasŭ akoлo kîtъ-va timпŭ, arborii saŭ strikatŭ пentrȣ totŭ-deaȣna шi tristeлe ȣrme aлe лokȣinцeлorŭ лorŭ, пȣ se potŭ шterџe din џearъ de kîtŭ dȣпъ ȣnŭ mare нȣмърŭ de anĭ.—

Aчestŭ instinktŭ de soчiabiлitate, iлŭ гъsimŭ шi лa maĭ мȣлte џenȣrĭ de пeшtĭ dintre kare maĭ remarkabiлĭ sîntŭ џenȣлŭ skȣmбriiлor (Clupea Harengus, hareng) ш'aлteлe: prekȣmŭ Salmo Salar saŭ Saumon, (ȣnŭ пeшte a къrȣia karne este pomie шi kare se sȣe în sȣsȣлŭ rîȣriлorŭ). Niшte asemenea џenȣrĭ de пeшtĭ кълъtorĭ, se adȣnŭ лa timпȣлŭ împreȣпърiĭ sekseлorŭ лorŭ, лa џърmȣлŭ мърiĭ saŭ între niskareva rîȣrĭ mergîndŭ departe.

Џenȣлŭ skȣmбriiлorŭ лokȣeшte мъriлe пordȣлȣĭ; însъ vinŭ пe fie-kare anŭ în пenȣmeroase miлioane de лeџioane лa џърmȣлŭ мърiĭ din Eȣropa, Asia шi Amerikȣ, iarŭ spre miazъ-zi пȣ se maĭ înainteazъ de kîtŭ пînъ лa patrȣ-zeчĭ шi чinчĭ de grade. Ȣmблetȣлŭ лorŭ este atît de regȣлatŭ în kîtŭ s'a fъkȣtŭ шi xarte пentrȣ кълъtoria лorŭ dȣпъ fie-kare an.— În primъvarъ înчeпŭ a veni de лa пordŭ ȣnde s'aŭ afaлatŭ toatъ earпa; în лȣпa лȣĭ Aпriлie шi Maiŭ se arаtъ пe лa aпeлe din prin preџiȣrȣлŭ inсȣлeлorŭ Шetland (în nordȣлŭ Engлiteriĭ); însъ în-sfîrшitȣлŭ лȣĭ Iȣnie шi Iȣлie, eлe se aflъ п'akoлo în aшa пemъrџinitъ kîtъцime în kîtŭ akoperŭ faцa мъriĭ într'o întindere de maĭ мȣлte miлe шi într'o adînчime de maĭ мȣлte sȣte de stînжinĭ, шi sîntŭ aшa de strînse ȣneлe de aлteлe în kîtŭ sъ se poatъ prinde în miĭ de miлioane.

Maĭ tîrziŭ se risipeskŭ în toate џъrmȣriлe Engлiteriĭ ш'aлe Sokчieĭ, ш'atȣnчĭ adikъ de лa Septemвrie шi пînъ лa Oktomвrie, se faчe prinderea лorŭ чea maĭ mare. Пe ȣrmъ mergŭ лa џъrmȣriлe Oлandeĭ întinzîndȣ-se кътre kanaлȣлŭ Лa-Maneлe шi marea Baлtikъ, шi în aчeste reџiȣnĭ ръmînŭ пînъ лa Noemвrie saŭ Dekemвrie, dȣпъ kare timпŭ se 'întorkŭ iarъшĭ spre пordȣ spre a se reîntoarчe iarъшĭ лa primъvara viitoare.— În лȣпa лȣĭ Iȣлie шi Aȣгȣst шedŭ în mizлokȣлŭ мъriĭ шi пe ȣrmъ intrъ în aпe maĭ miчĭ, кътîndŭ a koлo лokȣrĭ favoraвiлe пentrȣ depȣпerea oaълorŭ лorŭ ш'akoлo remînŭ skȣmбriĭ пînъ în iarпъ. Skȣmбrii чe'ĭ вътrînĭ se'împreȣпъ шi depȣпŭ maĭ nainte oaълe лorŭ шi чeĭ tinerĭ maĭ пe ȣrmъ. Dȣпъ depȣпerea oaълorŭ, sъвeskŭ шi de aчeea peskariĭ îĭ prindŭ maĭ nainte. Eĭ se înmȣлцeskŭ peste fi. e. S'a гъsitŭ maĭ мȣлtŭ de 60,000 de oaъ într'o вurtъ a ȣneĭ skȣmбriĭ d'o мъrime de mizлokŭ. Ka sъ aĭвъ чine-va o idee de мъrimea aчesteĭ peskъrĭ, treвȣe sъ шtie kъ în sekoлȣлŭ aлŭ шapte-spre-zeчeлea пȣmaĭ Oлandezii singȣrĭ aŭ okȣpatŭ o sȣtъ de miĭ de oamenĭ kȣ aчeastъ ramȣrъ a indȣstrieĭ шi doъ miĭ de korъвiĭ пentrȣ transportȣлŭ лorŭ пe fie-kare anŭ.

Dȣпъ skȣmбriĭ, sîntŭ earъшĭ remarkaвiлĭ пentrȣ emigaraцiȣnea în soчietъцĭ, пeшtiĭ din џenȣлŭ Salmo prekȣmŭ amŭ zisŭ maĭ sȣsŭ.— Eĭ лokȣeskŭ мъriлe arktiчe (înџeцate din partea чea maĭ apropie de поrȣлŭ пordȣлȣĭ); însъ în fie-kare primъvarъ se пogoarъ spre miazъ-zi, se apropie de kontinentŭ шi se sȣe iarъшĭ prin гȣra rîȣriлorŭ пînъ лa isvorȣлŭ лorŭ. În aчeste кълъtoriĭ eĭ ȣmблъ în koлoane drepte kȣ o mare regȣлaritate. În kapȣлŭ aчestorŭ koлoane se aflъ ȣna чea maĭ groasъ din partea femeeaskъ, iarŭ tinerii formeazъ sfîrшitȣлŭ koлoaneĭ. În ȣmблetȣлŭ лorŭ, maĭ kȣ seamъ sȣindŭ rîȣriлe, fakŭ ȣnŭ mare sgomotŭ, kȣ toate kъ eĭ înoatъ înчetŭ; пȣmaĭ atȣnчĭ se гrъмъdeskŭ kîndŭ sîntŭ

ameninцaцĭ de вр'ȣnȣ periколȣ, шi atȣnчĭ eĭ potȣ înota maĭ iȣte de кîtȣ o кораeie de ваporȣ. Кîndȣ eĭ гъseskȣ în pîȣpĭ вр'ȣnȣ zъгazȣ каре ле împiedeкъ dpȣmȣлȣ, atȣnчĭ sapȣ în sȣsȣ peste zъгazȣ ла o înълцime de 12 пînъ ла 15 пiчioape (5 st.). În цeнepe кaȣtъ пiшte pîȣpĭ nȣ npea adînчĭ к'ȣnȣ fȣndȣ de nisinȣ ȣnde femeea sanъ o гроапъ în каре-шĭ depȣne oaъле; eapȣ въpeatȣ вine пe ȣpmъ a podi aчeste oaъ. Dȣnъ aчeastъ oпepaцiȣne, вътpînii se 'întopкȣ iapъшĭ spe a epna ла mъpiле înгieцate, iapȣ tinepiĭ eшindȣ din oaъ, кpeskȣ iȣte пînъ ажȣнгȣ ла o mъpime d'ȣnȣ пiчiopȣ, atȣnчĭ шi eĭ meргȣ ла mape ȣnde pъmînȣ пînъ în mizлoкȣлȣ вepeĭ aчestȣĭ anȣ, ш'atȣnчĭ, dȣnъ чe aȣ ажȣnsȣ ла o mъpime de 4 пînъ ла 5 пiчioape, вinȣ шi eĭ în pîȣpĭ кa sъ-шĭ depȣe oaъле лорȣ.

Токmaĭ кa pondȣneлеле, aȣ шt eĭ aчestȣ кȣpiosȣ instinктȣ d'a вeni пe fie-каре anȣ пe ла локȣpiле лорȣ. Ȣnȣ natȣpaлistȣ anȣme *Делan* a пȣsȣ ȣnȣ ineлȣ de apamъ пe коadeле a doĭspezeчe dintp'aчestĭ пeшtĭ каре i-a гъsitȣ în pîȣлȣ *Ozȣ*, în Франца, шi пe ȣpmъ ле-a datȣ dpȣmȣлȣ. Пeste кîtва timnȣ тoцĭ aȣ плекatȣ, însъ ла anȣлȣ вiitopȣ a гъsitȣ totȣ în zisȣлȣ локȣ чinчĭ din aчeĭ пeшtĭ; пeste aлȣ doiлea, aȣ вenitȣ tpeĭ шi пeste aлȣ tpeiлea anȣ aȣ вenitȣ eapъшĭ tpeĭ.— Aлte soчietъцĭ вpemeлniчeшtĭ se'întoкmeskȣ întpe animaле nȣ пentpȣ aлtȣ-чева de кîtȣ пentpȣ плъчepea лорȣ. — Aшa aȣ въzȣtȣ ȣnȣ кълъtopȣ anȣme *Левaian* ла капȣлȣ de вȣna speранцъ, în fie-каре seapъ sȣmъ de ȣnȣ feлȣ deoseвitȣ de пaпaгaлĭ (peroquets, psitacus insuscatus) чe se adȣnъ кȣ mape sгomotȣ mepгîndȣ ла ȣnȣ isвopȣ лimnede, кa sъ se sкaлde; ажȣнгîndȣ aколо, aȣ îнчenȣtȣ a se жȣкa ȣnȣлȣ кȣ aлtȣлȣ împiнгîndȣ-se шi tъвълindȣ-se пe вepdeaцъ, aпoĭ se'întopкȣ ла пъdȣpea de ȣnde se adȣnaseръ întîiȣ, îшĭ netezeskȣ пeneле, шi dȣnъ чe fie-каре îшĭ a fъкȣtȣ toaлeta, se tpaцe în локȣлȣ sъȣ пentpȣ noante

Eatъ ȣneле efeкte instinктive; aлtъ datъ вomȣ кontinȣa a вopвi despe instinкte, чe este pamȣpa чea maĭ intepesantъ, în stȣdiȣл animaлeлорȣ.

Комȣnікаціȣnĭ шtiinцifiчe mічĭ.

Opoлoцiȣлȣ animaлeлорȣ.

Вestitȣлȣ Linée, a fъкȣtȣ ȣnȣ opoлoцiȣ (чeasopniкȣ) de вeцetaле în каре, fie-каре плante se desкide шi se înкide fлoapea eĭ, ла o opъ xotъpîtъ. Nȣ sîntemȣ înaintaцĭ înкъ atîta, în кȣnoшtinцa fipeĭ animaлeлорȣ, кa sъ пȣtemȣ faчe ȣnȣ opoлoцiȣ de animaле. Кȣ toate aчeste, шtimȣ ȣneле чipкomstanцe каре пe пpoвȣ, къ шi animaлеле ȣpmezȣ oкȣпaцiȣniле лорȣ, ла ope xotъpîte. Aшa sъ шtie къ în mape se sȣe шi se погоаръ ȣniĭ moлȣшкĭ (sкoĭчĭ), ла opa xotъpîtъ. Ла mȣpгȣлȣ sepeĭ se apatъ пe sȣпpafaцa mъpeĭ peгȣлatȣ, moлȣsкȣлȣ Clio. Sîntȣ fлȣtȣpĭ каре sвopȣ nȣmaĭ zioa, aлцiĭ nȣmaĭ noaпtea, iapȣ aлцiĭ nȣmaĭ în кpeпȣsкȣлъ. Dap шi ла animaлеле sȣпepioape гъsimȣ aчeste peгȣлapitъцĭ. Лiлieчiĭ sвopȣ nȣmaĭ noaпtea, asemenea шi ȣneле din пasepĭ peнitoape (s. e. вȣfniцa). Dintpe toate animaлеле domestiчe, гъineле se кȣлкȣ maĭ de вpeme шi кoкoшȣлȣ se sкoaлъ maĭ de noante. Apiчiȣлȣ ape шi eлȣ o вiaцъ noкtȣpnъ, eлȣ ese peгȣлatȣ, ла opa 9 seapa din кȣлкȣшȣлȣ sъȣ кa sъ'шĭ кaȣte xpana; asemenea шi ȣpsȣ, maĭ кȣ seamъ ȣpsȣлȣ nȣmitȣ ursus meles (Toкsu), каре ese peгȣлatȣ ла opa 1 dȣnъ miaza noante, din кȣлкȣшȣлȣ sъȣ; ла opa 11 ese вepidinȣ peгȣлatȣ din кȣлкȣшȣлȣ sъȣ, animaлȣлȣ nȣmitȣ Marter (Zdepȣ). Eнȣpiле se плimвъ noaпtea maĭ кȣ seamъ кîndȣ e лȣna плinъ, se adȣnъ eĭ în soчietate шi se жoкȣ. Dap animaлȣлȣ чeлȣ maĭ кȣpiosȣ în пpiвinцa aчesteĭ peгȣлapitъцĭ, iлȣ гъsimȣ în Amepiкa; asta este ȣnȣ feлȣ de кoкoшȣ din Peru (Thinocerus inguac). Eлȣ e de mъpimea ȣnȣĭ чeoкepлanȣ. Eлȣ stpiгъ peгȣлatȣ ла fie-каре opъ a nonцiĭ întoкmaĭ кa paznічiĭ de noante каре sîntȣ toкmiцĭ în ȣneле цъpĭ spe a înшtiinцa opъшeniлорȣ opeле nonцiĭ. În Guinea, Maĭmȣцa ȣpлъtoape, ȣpлъ peгȣлatȣ ла opa 9 seapa шi ла opa 3 de dimineaцъ. К'o opъ maĭ tîpziȣ seapa шi dimineaцa se apatъ aколо peгȣлatȣ чete de пaпaгaлĭ sȣȣpîndȣ în пъdȣpe.

Tinъpitȣ în Tinoгpafia Колецiȣлȣĭ Sf. Saвa.